

เทศน์เช้า วันที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๗

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

อ้าว! ตั้งใจฟังธรรมเนาะ ฟังธรรม เห็นไหม คนเราเกิดเป็นมนุษย์รู้จักผิดชอบชั่วดี ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี ดีและชั่ว ต้องแบ่งแยกดีและชั่วถูก ถ้าแบ่งแยกดีและชั่วไม่ถูก เราเหมือน สัตว์เครื่องจான คำว่า “สัตว์เครื่องจான” มันเกิดมามันก็เกิดมาโดยธรรมชาติของมัน มันอยู่โดย สัญชาตญาณของมัน แต่ว่าเราเป็นสัตว์ประเสริฐๆ เราเกิดเป็นมนุษย์ไง มนุษย์แบ่งแยกดีและชั่วได้ ถ้าแบ่งแยกดีและชั่วได้ นี่สัตว์ประเสริฐ

ถ้าสัตว์ประเสริฐ เห็นไหม เราเกิดเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาสอนนะ สอนลึกเข้าไปในหัวใจของเรา ถ้าสอนลึกเข้าไปในหัวใจของเราละ คุณิ เวลาศีลธรรมจริยธรรม ขึ้นมา ถ้าคนมีศีล ๕ กฎหมายนี้แทบจะไม่ต้องบังคับใช้ได้เลย แต่ต้องมีกฎหมายไว้ เพราะคนคือ ด้านมันมาก นี่ศีล ๕ ถ้ามีศีล ๕ กฎหมายแทบไม่ต้องบังคับใช้ได้เลย เพราะคนมันดีโดยธรรมชาติ ของมัน ถ้าคนดีโดยธรรมชาติของมันนะ

ในพระพุทธศาสนาเหมือนกัน พระพุทธศาสนาสอนเรื่องใจเป็นใหญ่ เรื่องใจเป็น ประธาน ถ้าใจเป็นใหญ่ ใจเป็นประธาน ใจมันมาจากไหนละ ปฏิสนธิจิต การเกิดเป็นมนุษย์ ถ้าไม่ มีบุญกุศล มันจะมากเกิดเป็นมนุษย์ได้อย่างไร นี่การเกิดเป็นมนุษย์นะ

คู่สัตว์ เห็นไหม เขาว่าสัตว์ คุณิ ฟาร์มต่างๆ มีสัตว์เป็นล้านๆ ตัวเลย แล้วพวกปลวก พวก มด พวกกรีน พวกไรต่างๆ มหาศาล นี่จิตเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะของมัน ถ้าเวียนว่ายตายเกิดใน วัฏฏะของมัน เห็นไหม เรามีอำนาจวาสนา เราเกิดเป็นมนุษย์แล้วพบพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาสอนลงที่นี้ สอนลงที่หัวใจนี้

หัวใจนี้ถ้ามันมีคุณธรรมขึ้นมาในหัวใจ คนเราถ้าเป็นมนุษย์ประเสริฐ มันก็แบ่งแยกดี แบ่งแยกชั่วได้แล้วละ ความแบ่งแยกดีแยกชั่วได้ เห็นไหม ความดีความชั่วนี้เราแยกของเราได้ ถ้า เราแยกของเราได้ สิ่งนี้มันทำได้ถ้ามีสติมีปัญญา แต่คนเรามันขาดสติได้ มันพลั้งเผลอไปได้ เห็น ใจไหม

คำว่า “จิตนิสัย” คนดีทำได้ง่าย ทำชั่วได้ยาก คนชั่วทำชั่วได้ง่าย ทำดีได้ยาก ทำดีได้ยากจริงๆ มันจะคิดไปของมันอย่างนั้นแหละ นี่ศาสนาจะสำคัญตรงนี้แล้ว สำคัญตรงเข้ามาแบ่งแยกดีและชั่วในหัวใจ

ถ้าแบ่งแยกดีและชั่วในหัวใจ ดีและชั่วมันมาจากไหนล่ะ ถ้าพูดถึงคนเขาเคยชินของเขา คนชั่วทำความชั่วได้ง่าย ทำความดีได้ยาก มันมีความคิดหมกมุ่นอยู่อย่างนั้นแหละ ถ้ามีความคิดหมกมุ่นอยู่อย่างนั้นก็ดีเป็นความดีของเขาใจ ความดีของเขา ถ้าไม่มีศีลธรรม ไม่มีธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเข้ามาแบ่งแยก มาแบ่งแยกตรงไหนล่ะ มันแบ่งแยกตรงไหน

นี่พูดถึงว่าเราจะทำความสงบของใจเข้ามาทำนั่นเอง ถ้าใจเราสงบเข้ามาแล้ว เห็นไหม ศาสนาสอนเข้าไปในหัวใจของสัตว์โลก องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นมนุษย์นะ ถ้าเป็นมนุษย์ขึ้นมา เกิดมาเป็นกษัตริย์ แล้วทิ้งสถานะของความเป็นกษัตริย์

สถานะความเป็นกษัตริย์มันมีความเป็นอยู่ประณีต เห็นไหม เราอยู่บนยอดพีระมิด เพราะกษัตริย์ปกครองประชาชน นี่สละสิ่งนั้นมา สิ่งในโลกเขาแสวงหาทุกๆ เพราะโลกมองว่าสิ่งนั้นเป็นความสุขๆ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาแล้วบอกว่า อำนาจเหมือนกองไฟ เหล็กแท่งแดงๆ นี่เข้าไปกอดมันไว้ ทุกคนแสวงหาอำนาจ บอกว่า “นี่ร้อนๆ” แต่แสวงหาเข้าไปกอดนะ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้สละมาตั้งแต่เป็นกษัตริย์ เป็นเจ้าชายสิทธัตถะ เวลาออกมาแล้วแสวงหาๆ เห็นไหม แสวงหาเป็นความจริงขึ้นมา พอแสวงหา สละสถานะกษัตริย์มา ถ้ามันยังไม่มีศาสนานี้ทุกข์ยากมาก ความเป็นอยู่ของเรา ความเป็นอยู่ที่ประณีต แล้วสละสถานะสิ่งนั้นมา แล้วลงมาเป็นทุกตะเจี๊ยะใจ มันจะเป็นความจริงขึ้นมาใหม่ล่ะ นี่ถ้ามองกันตรงนี้มันก็มองเรื่องโลก เห็นไหม

แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ารู้คนอื่น บำเพ็ญตบะธรรม ทำทุกรกิริยา คำว่า “ทำทุกรกิริยา” มันทุกข์ขนาดไหน สิ่งต่างๆ นี่เพราะอะไร เพราะเข้าใจว่า เราดีเราชั่วก็เป็นที่เรา เราก็มองที่ตัวตนของเรา ตัวตนของเราคือร่างกายของเรา ความเป็นอยู่ของเรา แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรมานมาขนาดไหนนะ พอพ้นจากการทรมานมันก็ไม่มีอะไรหลุดลอยออกไป

จากหัวใจ ไม่มีสิ่งใดที่แยกดีและชั่วในใจของเราให้เป็นความดีที่มั่นคงขึ้นมา นี่มันเป็นไปได้ เห็นไหม กลับมาอานาปานสติ กำหนดลมหายใจเข้าออก พอจิตสงบ จิตสงบ...

คำว่า “จิตสงบ” ถ้าไม่มีอานาปานสติ มันเป็นโลกียปัญญา คือปัญญาสามัญสำนึก ปัญญาแบบที่เราคิดกันอยู่นี้ ปัญญาที่เราคิดอยู่นี้มันใช้สมอง ใช้สัญชาตญาณ ปัญญาอย่างนี้เขาเรียกว่าโลกียปัญญา

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทำความสงบของใจเข้ามา พอจิตสงบเข้ามาแล้วมันย้อนกลับเข้ามา บุญเพนิวาसानุสติญาณ จุติปปาทญาณ อาสวักขยญาณ วิชชา ๓ ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่ตรัสรู้ธรรมขึ้นมาทีนี้ ถ้าตรัสรู้ธรรมมาทีนี้ มันแบ่งแยกดีและชั่ว พอแบ่งแยกดีและชั่วขึ้นมาแล้วมันเกิดมรรคญาณ

มรรคญาณคือมรรค คือการแยกแยะในหัวใจนั้น ถ้าหัวใจมันแยกแยะขึ้นมาตามความเป็นจริง มรรคญาณ ภาวนามยปัญญา ธรรมจักร จักรที่มันเคลื่อน สิ่งที่ทำอันนั้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ทีนี้ ถ้าตรัสรู้ตรงนี้ขึ้นมา นี่มันมั่นคง

สิ่งที่มันวิมุตตिसุข ไม่มีสิ่งใดจะน้อมนำไปได้ ถ้าน้อมนำไปได้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแยกดีและชั่วได้ไหม ถ้าแยกดีและชั่วไม่ได้ เห็นไหม คุณิ เวลาพระที่ประพฤติปฏิบัติมันมีปัญหามา ท่านสั่งสอนอย่างไร ถ้าแยกดีและชั่วไม่ได้มันก็เสมอกันหมดใช่ไหม คนทำดีก็คือแค่นั้น คนทำชั่วก็แค่นั้น... ไม่ใช่ คนทำดีก็คือความดี แล้วคนทำชั่วก็เป็นความชั่ว แล้วชั่วนอก ชั่วใน นี่มันมีของมัน

แล้วชั่วใน เห็นไหม คุณิ มรรคหยาบฆ่ามรรคละเอียด ถ้ามันเป็นโศคาปัตติมรรคขึ้นมา เป็นสิ่งประเสริฐไหม เราทำความสงบของใจเข้ามาเพื่อเหตุนี้ เพื่อให้ใจสงบเข้ามาแล้วใจมันแยกแยะเข้าไปในปัญญาความจริงของมัน ถ้าเป็นความจริงของมัน ถ้ามันชำระล้างของมันได้ มันปล่อยวางของมันได้ เป็นบุคคลคู่ที่ ๑ เห็นไหม ถ้ามันชำระล้างได้ แล้วมันยกขึ้นอย่างไรละ จะเป็นสภิกาคามีมรรคอย่างไร จะไปอนาคามีมรรคอย่างไร จะอรหัตตมรรคอย่างไร เรามีมรรคมีผลของเราแล้ว ปัญญาถูกต้องแล้ว แล้วเราไม่ก้าวเดินต่อไปใช่ไหม

เห็นไหม “มรรคหยาบฆ่ามรรคละเอียด” ในเมื่อมันมีความรู้ความเห็นของมันอย่างนั้น มันจะละเอียดลึกซึ้งต่อเนื่องเข้าไปได้อย่างไร ถ้ามันต่อเนื่องเข้าไป นี่ต้องมีครูบาอาจารย์ไง เห็นไหม

สิ่งที่แยกดีและชั่วมันเป็นชั้นเป็นตอนเข้าไปนะ มันมีหยาบ มีกลาง มีละเอียด ละเอียดสุดเข้าไป เราจะทำของเราเข้าไปอย่างไร

ถ้าเราทำของเราเข้าไป มันต้องมีสติ มีมหาสติ คำว่า “สติ” ก็ยังเข้าใจกันไม่ได้ เวลาสติ ความระลึกที่อยู่ สติมันก็ยับยั้ง นี่แยกดีแยกชั่ว แต่ถ้าขาดสติมันไปตามกำลังของมันแล้ว แต่ถ้ามีสติ ขึ้นมามันยับยั้งของมันได้ เราแยกดีแยกชั่ว ถ้าแยกดีแยกชั่วจากภายนอก แยกดีแยกชั่วจากภายใน ถ้ามันรู้เท่ารู้ทันขึ้นมา เราจะมีสติมีปัญหา ถ้ามีสติปัญญามันจะเป็นธรรม คำว่า “เป็นธรรมๆ” เป็น ธรรมของใคร

ศีล สมาธิ ปัญญา มันเป็นทฤษฎี มันเป็นที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าชี้เอาไว้ใน การที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีประสบการณ์นั้นมา นี่มันเป็นทฤษฎี แล้วของเราพอมีสติ สติของใคร สติอย่างไร

สติก็คือสติ สติมันก็ยับยั้ง สติมันเตือนให้เราระลึกรู้ มีความสำนึกตน ถ้าสำนึกตน คนที่มี สามัญสำนึก เราจะทำอะไรผิดพลาดใหม่ คนที่มันทำความผิดพลาด เพราะมันขาดสามัญสำนึกใช่ ไหม สติก็เท่านี้ สติก็คือสติ

ถ้าสติขึ้นมา มันเกิดปัญญาขึ้นมา สติมันก็ส่งเสริมกัน ส่งเสริมกันมันก็เกิดสมาธิ เกิดสมาธิ คือมันมีสามัญสำนึก มันก็ยับยั้งของมัน มีความมั่นคงของมัน เห็นใหม่ ความมั่นคงของมัน “อืม! เราก็มียุทธวิธีของเรา เราก็มียุทธวิธีของเรา เราไม่ไหลไปกับใคร ถ้ามีสติมีปัญหาขึ้นมา คุณ ดูโลกที่เขาตื่นตื่นกันไป เขาวิ่งตามกระแสกันไป เราก็เป็นมนุษย์เหมือนกัน เราไม่ทำแบบนั้น” นี่ มันมีปัญหา มีสติ มีสมาธิ มันก็เกิดปัญญา ถ้าปัญญา ถ้ามันเป็นภาวนามยปัญญาขึ้นมา มันก็เป็น ภายใน

สติก็คือสติ สมาธิก็คือสมาธิ ปัญญาก็คือปัญญา มรรค ๘ คำริชชอบ งานชอบ เพียรชอบ ระลึกชอบ สมาธิชอบ มันต้องมีความชอบธรรมของมัน ถ้าสติก็สติเพียวๆ สติโทนๆ อย่างนั้น แหละ แล้วถ้าเป็นปัญญา ปัญญาที่ลอยมาจากฟ้าเลย ปัญญาที่คอมพิวเตอร์เลย จับโปรแกรมยึดใส่ สมองเลย ปัญญามันเกิด มันเป็นไปได้อย่างไร มันเป็นไปได้

ต้นไม้ เวลาปลูกขึ้นมา ปลูกขึ้นมาจากเมล็ดของมัน แตกหน่อขึ้นมา เวลามันเติบโตขึ้นมา เป็นต้นไม้ กว่ามันจะเติบโตขึ้นมามันเป็นต้นไม้มันก็เป็นต้นไม้มันเป็นลำต้นใหญ่โตของมันขึ้นมา

ศีล สมาธิ ปัญญา สัจธรรมในหัวใจของเรามันก็ต้องเติบโตขึ้นมาจากหัวใจของเรา เวลามันทุกข์มันยาก มันก็ทุกข์ยากมาจากหัวใจของเรานี้แหละ เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เราฟังธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราศึกษา เห็นไหม หน้าที่การงานก็เป็นหน้าที่การงานนะ มันเป็นคนธรรมดาของโลก เราต้องมีหน้าที่การงานของเราเพื่อดำรงชีวิต ดำรงชีวิตไปแล้วไม่เป็นหุ่นยนต์ใช่ไหม คนเราเป็นหุ่นยนต์ใช่ไหม

คนเราไม่ได้เป็นหุ่นยนต์ คนเรามันมีหัวใจ เพราะมีหัวใจถึงเป็นคน หุ่นยนต์ ดูลิ เขาทำหุ่นยนต์โรงงาน เขาทำงานดีกว่ามนุษย์อีก แต่มันก็เป็นแค่หุ่นยนต์ เวลามันเสียวก็ซ่อมแซมมัน อะไรมันชำรุดทรุดโทรมเขาก็ซ่อมแซมหุ่นยนต์ขึ้นมาเพื่อใช้ประโยชน์ของเขา หุ่นยนต์มันก็เป็นเศษเหล็กนั่นล่ะ มันเป็นสิ่งที่มีมนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นมา แต่หัวใจของเรามันมีค่า

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนมาที่ใจ ใจมันมีค่า ถ้าใจมีค่า หน้าที่การงานเราก็ทำเราก็มีสติปัญญาของเรา เราเกิดเป็นมนุษย์ ทุกคนก็มีสิทธิเสรีภาพ มีความจำเป็นเท่ากัน มันก็ต้องมีหน้าที่การงานเท่ากันทั้งนั้นแหละ ถ้าหน้าที่การงานเท่ากันก็มีสติมีปัญญา มีอำนาจวาสนาบารมี คิดถึงหัวใจเราแล้ว นี่ถ้าคิดถึงหัวใจเรานะ

งาน เราก็ทำงานของเรา ถ้าทำงานของเรามีสติมีปัญญา งานก็คืองาน เราจะไม่น้อยเนื้อต่ำใจไปกับใครทั้งสิ้น เราจะทำหน้าที่ของเรา เรามีความสุขในการทำงานของเรา มันได้ผลตอบแทนมากก็เป็นปัจจัยเครื่องอาศัย ปัจจัย ๔ แล้วหัวใจมันเป็นธรรม นี่มีธรรม มีธรรมเพราะอะไร มีธรรมเพราะมีสติ มีสมาธิ มีปัญญาตรีกในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่มันยังไม่เป็นมรรคญาณ ไม่เป็นสัจธรรมของเรา

ไม่เป็น ยังไม่เป็น ไม่เป็นเพราะอะไร เพราะว่าสามัญญ์สำนึกของคนใจ คนเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ พระพุทธศาสนาสอนถึงรัตนตรัย สอนพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ สัจธรรม สอนให้คนทำคุณงามความดี มีการเสวยสละขึ้นมามันก็บุญกุศล มันเป็นอามิส มันก็เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ

แต่ถ้าเรามีสติมีปัญญามากขึ้น เราเริ่มมีคำบริกรรม เราใช้ปัญญาอบรมสมาธิ ถ้าใช้ปัญญาอบรมสมาธิ ถ้าจิตมันสงบเข้ามา เห็นไหม เวียนว่ายตายเกิดได้สถานะของมนุษย์ เวียนว่ายตายเกิดได้สถานะของเทวดา เวียนว่ายตายเกิดได้สถานะของพรหม เวียนว่ายตายเกิดได้สถานะของเปรตของผี ของนรกอเวจี นี่จิตมันเวียนว่ายตายเกิด ได้สถานะ สถานะไหนก็สิทธิเสมอภาคเท่าสถานะ

นั่น แต่ถ้าใครที่มีสติมีปัญญามากขึ้น ใครที่มีบุญกุศลขึ้นมา เขาจะเริ่มหัดภาวนาของเขา ถ้าภาวนาของเขา ถ้าจิตสงบเข้ามา จิตมันสงบเข้ามา

ในสถานะของมนุษย์ มนุษย์ก็เวียนว่ายตายเกิด มนุษย์ก็มีสถานะของมนุษย์ ถ้าจิตสงบเข้ามา มันก็เป็นเอกเทศของมัน เห็นไหม คุณติ เวลาคุณหมายเขาบังคับใช้ บังคับใช้คนทำผิด แล้วบังคับใช้กับจิตที่มันปล่อยวางเข้ามาได้ไหม

นี่มันปล่อยวางมาเป็นอิสระไง ถ้ามันเป็นอิสระขึ้นมา ถ้ามันมีสติปัญญา มันแยกแยะของมัน ถ้ามีปัญญาของมันขึ้นมา มันจะเกิดปัญญาขึ้น เห็นไหม นี่ความเป็นมนุษย์แยกดีแยกชั่วไง ถ้าแยกดีแยกชั่วด้วยสติปัญญานะ มันจะมีมรรคมีผล มันเป็นสมบัติของเรา เป็นสมบัติของใจของเรา ใจมันเหมือนกับเป็นสมบัติของใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะเป็นกษัตริย์นะ ท่านเสียดละสิ่งนั้น เสียดละเรื่องโลกๆ มา แล้วท่านรื้อค้ำของท่านมา เวลามันเกิดวิชา ๓ ขึ้นมาในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันเป็นสมบัติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ประารถนามารื้อสัตว์ขนสัตว์ ก็วางธรรมและวินัยไว้เพื่อเข้าสู่จุดนี้ เข้าสู่จุดหัวใจของสัตว์โลก เห็นไหม นี่จะรื้อสัตว์ขนสัตว์

ถ้าใจของสัตว์โลกมีสติมีปัญญา หัดภาวนาของเราเข้ามาให้เป็นอริยทรัพย์ เป็นทรัพย์สมบัติจากภายใน ทรัพย์สมบัติจากภายนอกเราแสวงหามา โลกธรรม ๘ มีลาภเสื่อมลาภ มีศเสื่อมยศ ทรัพย์สมบัติในสถานะใครมีบุญกุศล ใครทำได้มากได้มายมันก็เป็นสมบัติที่ใช้ดำรงชีวิต

แต่ถ้ามีสติปัญญา ถ้ามีสมาธิ มีปัญญาเข้ามาในหัวใจ มันเป็นอริยทรัพย์ มันเป็นสังฆธรรมจริง ในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสมบัติเป็นอย่างไร แล้วในใจของเรา ถ้าเรามีสติมีปัญญา เราจะทำของเราอย่างไร ถ้าทำความเป็นจริง มันเป็นจริงนะ

แยกดีแยกชั่วทางโลก แยกดีแยกชั่วด้วยมรรคญาณ ถ้าแยกดีแยกชั่วด้วยเล่ห์กล เห็นไหม มันรู้ถูกรู้ผิดอยู่ในใจของมัน โดยใช้เล่ห์ใช้กล มันเป็นกิเลสตัดหาความทะยานอยาก มันเป็นกิเลสซ้อนกิเลส ถ้ากิเลสมันซ้อนกิเลสนะ มันเป็นเล่ห์เป็นกลขึ้นมา มันไม่เป็นความจริง ถ้าไม่เป็นความจริง เป็นเล่ห์เป็นกลของมัน เห็นไหม ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเหมือนกัน แต่เวลาปฏิบัติขึ้นมามันมีอยู่ โดยทางทฤษฎีทุกคนศึกษาได้ ทุกคนเข้าใจได้ แล้วถ้าเขาพูดถูก พูด

เหมือน เราไม่สามารถแยกแยะได้ว่าใครถูกใครผิด นี่ด้วยเล่ห์กลของเขา ด้วยเล่ห์ด้วยกล เห็นไหม เวลาเขาพูดออกมา พูดเป็นธรรมออกมา มันก็ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วมันถูกมันผิดตรงไหนล่ะ มันถูกมันผิดตรงไหน

นี่ไง เวลาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีความจริงในหัวใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มีองค์ความรู้จริง ถึงซึ่งถูกซึ่งผิดได้ตามความเป็นจริง

แต่ในเมื่อใจของเรามันแยกถูกแยกผิดโดยสามัญสำนึกของมนุษย์ มันก็แยกดีแยกชั่วได้ แต่เวลาจะมาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา แยกดีแยกชั่วด้วยธรรม สังฆธรรม อริยสัจ มันเป็นอริยสัจ มันเป็นมรรค มันเป็นเครื่องดำเนิน มันเป็นญาณหยั่งรู้ในใจของเรา แต่ถ้ามันไม่มีอย่างนี้ขึ้นมา เห็นไหม นี่ด้วยเล่ห์ด้วยกล ด้วยการฉ้อฉล ด้วยกิเลสบังงา มันอ้างอิงไปๆ

มันรู้ที่อยู่ในใจ ความจริงรู้ที่อยู่ในใจ เพราะมันเป็นปัจจัยตั้ง เป็นสันตสิทฺฐิโก มันรู้ที่อยู่ในใจ แต่ด้วยเล่ห์ด้วยกลแสดงออกไป สังฆธรรมๆ ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่ด้วยเล่ห์ด้วยกล มันเป็นกิเลสซ้อนกิเลสไปอีกชั้นหนึ่งนะ ถ้ามันเป็นกิเลสซ้อนกิเลส เราจะมาชำระล้าง เราจะมาฆ่ากิเลสของเรา

เราปฏิบัติขึ้นไป ถ้าเป็นความจริงก็ให้มันเป็นความจริงขึ้นมา ถ้ามันไม่เป็นความจริงขึ้นมา วางไว้ก่อน ถ้ามีความลังเลสงสัย วางสิ่งนี้ไว้ แล้วทำความสงบของใจเข้ามาให้มากขึ้น ต้องตรวจสอบของเรา เพราะชีวิตหนึ่งนะ จิตหนึ่งเกิดในสถานะหนึ่ง ได้เป็นมนุษย์คนหนึ่ง เรามาตัดแต่งพันธุกรรมของมัน จิตนะ ถ้าได้จับสิ่งใดเข้าไปมันก็จะป็นจิตเป็นนิสัย คนดำรงชีวิตอย่างไร คนทำชั่วทำชากอย่างไร ย้ำคิดย้ำทำอยู่อย่างนั้นแหละ มันก็เป็นจิตเป็นนิสัยของใจนั้นไป

สิ่งที่เราเกิดมาในชาติหนึ่ง ถ้าเราฝึกฝนของเรา บำเพ็ญตบะธรรม ตบะธรรมนี้คัดแปลงแก้ไข มันเป็นสมบัติของเรา สมบัติอันนี้มันจะเป็นจิตเป็นนิสัย เป็นความเคยชินของใจ พันธุกรรมแต่ละภพแต่ละชาติๆ เข้าไป แล้วชาติหนึ่งๆ คุณิ เวลาพระโพธิสัตว์เกิดมาชาติหนึ่งต้องบำเพ็ญเพียรตบะธรรม บำเพ็ญเพียรสร้างคุณงามความดี ชาติหนึ่งๆ ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเรามีสติปัญญาอย่างนี้ เห็นใหม่ ความทุกข์ความยากของโลกนี้เป็นเรื่องหนึ่ง ชีวิตเป็นแบบนี้ ทุกคนเกิดมามีความเสมอภาคกัน เราเป็นญาติกันโดยธรรมชาติ มีปากมีท้องเหมือนกัน มีชีวิตเหมือนกัน แล้วต้องพลัดพรากเหมือนกัน แต่ใครมีสติมีปัญญาจะแสวงหาผลประโยชน์ แสวงหาความจริงกับใจของเรา ตัดแต่งพันธุกรรมมันไป

มันเวียนว่ายตายเกิดอย่างนี้ แล้วเรามีสติมีปัญญานะ เราไม่ตื่นตื่นไปกับมัน แต่หน้าที่การงานของเรา เราทำเพื่ออะไรล่ะ? เราทำเพื่อความมั่นคงในชีวิตของเรา ทำเพื่อความอบอุ่นของเรา แต่เราทำเสร็จแล้วเราต้องดูแลรักษาใจของเราขึ้นมาอีกด้วย

นี่รักษาดูแลหัวใจของเราตั้งแต่เราทำหน้าที่การงานอยู่แล้ว ถ้ามีสติมีปัญญา มันไม่ทุกข์ยากตั้งแต่ตอนนั้น แล้วมันจะมาควบคุมดูแลหัวใจของเรา มันก็จะเป็นประโยชน์กับเรา แล้วถ้าเราปฏิบัติขึ้นไปมันจะแยกดีแยกชั่วด้วยปัญญาญาณของเราเห็นใหม่

แล้วถ้ากิเลสมันบังเงาขึ้นมา กิเลสมันจะแข่งหน้าแข่งหลัง แข่งว่าเรารู้ อย่างนั้น เราเป็น อย่างนั้น...เราวางสิ่งนั้นไว้ เราวางสิ่งนั้นไว้ ถ้าเป็นตถาคตปหาน มันปล่อยวางชั่วคราว เราก็ตรวจสอบทดสอบของเรา ตรวจสอบทดสอบของเราให้มันเป็นกุปปกรรม อกุปปกรรม

กุปปกรรม คือ สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตา ยังแปรสภาพ ยังแปรปรวนของมันอยู่ นี่กุปปกรรมกรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่ถ้าใครประพฤติปฏิบัติถึงที่สุดแล้วมันเป็นอกุปปกรรม เป็นสมบัติของจิตดวงนั้น พ้นจาก สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตา พ้นจากความแปรปรวน พ้นจากความเป็นอนิจจัง มันเป็นจริง...แล้วจริงอย่างไร จริงอย่างไร

คนที่ทำจริงเขาจะรู้ อะไรจริงชั่วคราว คือจริงที่เราสามารถก้าวดำเนินต่อไป ถ้ามันถึงที่สุดมันจริงแท้แล้ว มันเป็นสมบัติของจิตดวงนั้น มันเป็นสันติภูมิจิต มันเป็นปัจจัยตัดตั้งกับจิตดวงนั้น เราทำอย่างนี้ แยกดีแยกชั่วของเราไปบ่อยครั้งเข้าๆ จนมันเป็นสมบัติของเรา เอวัง